

Oxana POPA,
doctorand, lector universitar
al Catedrei „Procedură penală și criminalistică”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

ADMISIBILITATEA PROBELOR ÎN PROCESUL PENAL OBȚINUTE PRIN INTERMEDIUL ASISTENȚEI JURIDICE INTERNAȚIONALE

Rezumat

În desfășurarea procesului penal trebuie să se asigure aflarea adevărului cu privire la faptele și împrejurările cauzei, precum și cu privire la persoana făptuitorului. Astfel, adevărul reprezintă o cale de a descoperi existența unei cauze, a unei fapte sau inexistența lor, forma vinovăției, scopul, persoana care a realizat această faptă.

A afla adevărul în cauza penală înseamnă a realiza o concordanță deplină între situația de fapt așa cum s-a petrecut aceasta în materialitatea ei și concluziile la care a ajuns organul de urmărire penală cu privire la împrejurările respective. În anumite situații aflarea adevărului poate fi împiedicată de numeroase dispoziții legale care reglementează anumite instituții procesuale. Aflarea adevărului este posibilă doar cu ajutorul probelor obținute la faza de urmărire penală, cu ajutorul cărora organul judiciar poate decide asupra cazului.

Cuvinte-cheie: proces penal, probă, admisibilitatea probei, asistență juridică internațională, comisie rogatorie.

Summary

In the course of criminal proceedings, is necessary to ensure the truth about the facts and circumstances of the case, and the person of the perpetrator. Thus, truth is a way of discovering the existence of a cause, a deed or their inexistence, the form of guilt, the purpose, the person who accomplished this deed.

Finding the truth in the criminal case means achieving a full concordance between the factual situation as it happened, in its materiality and the conclusions reached by the criminal investigating body about the circumstances. In certain situations, finding out the truth can be hampered by numerous legal provisions governing certain procedural institutions. Finding the truth is possible only with the evidence obtained at the criminal investigation stage, with the help of which the judiciary can decide on the case.

Keywords: criminal trial, proof, admissibility, international legal assistance, rogatory commission.

Introducere. Evoluția societății umane, a statelor și națiunilor s-a datorat relațiilor internaționale ce s-au fixat și dezvoltat în timp. În ansamblul relațiilor internaționale bilaterale sau multilaterale, statele realizează activități de colaborare într-o diversitate de domenii, astfel punându-se accent preponderent pe cele politice, militare, juridice, culturale și economice.

Dezvoltarea acestor relații internaționale a avut ca și consecință transformarea structurală în arhitectura mondială, conducând astfel la crearea unei noi ordini internaționale, intensificând dialogurile politice ce aveau ca principal scop

promovarea păcii și respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, a principiilor democrației și a statului de drept [7].

În perioada contemporană, criminalitatea, în special cea organizată în scopul comercializării substanțelor narcotice, traficului de ființe umane, legalizării veniturilor ilegal obținute, săvârșirii actelor de terorism sau corupție, a ieșit din hotarele naționale și prezintă un real pericol nu numai pentru un stat aparte, dar și pentru întreaga comunitate internațională. Astfel, în scopul prevenirii, precum și descoperirii diferitor categorii de infracțiuni, mai ales cele consumate în afara teritoriului unui stat, apare necesitatea cooperării în materie penală între state.

Asistența juridică internațională în materie penală reprezintă un domeniu extrem de important în cadrul cooperării internaționale între statele lumii. Pentru Republica Moldova asistența juridică internațională devine mult mai importantă și ea rezultă din situația reală, în care sute de mii de cetățeni sunt plecați din țară și muncesc în alte state europene.

Ca noțiune, asistența juridică internațională în materie penală înseamnă colaborarea unui stat, numit „stat solicitant”, cu un alt stat, numit „stat solicitat”, prin autoritățile competente, stabilite de fiecare stat în parte, conform Tratatului bilateral, ori în bază Tratatului internațional (multilateral), la care au aderat ambele state, ori pe baza de reciprocitate, printr-o cerere, numită „cerere de asistență juridică”, pentru a acorda ajutor, în cadrul unui proces penal, la soluționarea cauzei penale sau la executarea unei hotărâri judecătorești [5 p. 321].

Conform art. 531 alin. (1) CPP, raporturile cu țările străine sau curțile internaționale referitoare la asistența juridică în materie penală sunt reglementate de Codul de procedură penală și de prevederile Legii cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371/01.12.2006.

În acest context putem defini asistența juridică internațională în materie penală ca fiind sprijinul reciproc pe care și-l acordă statele în activitatea de descoperire, judecare și pedepsire a infractorilor. Scopul asistenței juridice internaționale rezultă din prevederile Legii și constă în protecția intereselor de suveranitate, securitate, ordine publică și a altor interese ale Republicii Moldova, definite prin Constituție.

Asistența statelor nu se limitează doar la cooperarea între organele de poliție, sau alte organe de drept, de multe ori, în faza urmăririi penale, ca și în aceea a judecării cauzei, examinarea probelor poate face, de asemenea, necesară o colaborare internațională. Prin urmare, asistența judiciară este utilizată atunci când un stat se arată incapabil să demareze o anchetă sau o procedură de unul singur, fiind nevoie să apeleze la ajutorul altui stat, de exemplu, pentru audierea martorilor sau pentru supravegherea persoanelor aflate în deplasare în afara teritoriului statului solicitant [4, p. 263].

În momentul intentării unui dosar penal, organul de urmărire penală are sarcina de a acumula probe în scopul stabilirii identității făptuitorului, precum și a formei de vinovăție, pentru tragerea la răspundere penală. Legislația procesual-penală a RM prevede expres circumstanțele ce urmează a fi dovedite în cadrul

unui proces penal. Odată cu acumularea probelor, urmează de menționat și procedura de admisibilitate a acestora, astfel trăsăturile pe care trebuie să le întrunească probele sunt: relevanța, concludența precum și utilitatea. Totodată, art. 94 Codul de procedură penală, precizează care sunt datele neadmise ca probe, prin urmare, acele elemente de fapt, obținute în cadrul procesului penal, care cad sub incidența articolului sus-indicat, urmează să fie retrase din cadrul procesului. În acest context urmează a remarca importanța probelor în cadrul procesului penal, acesta fiind nucleul sau elementul care permite organului judiciar să decidă asupra sorții procesului.

În cazul când organul judiciar constată că soarta unui dosar depinde de administrarea anumitor probe, care se găsesc în străinătate, solicită în acest caz implicarea autorităților străine. Pentru obținerea acestora organul judiciar se adresează autorităților străine prin intermediul comisiilor rogatorii, cu solicitarea de a se efectua activități de audiere a martorilor sau constatări la fața locului. Uneori, organele judiciare dintr-un stat constată necesitatea ca martorii domiciliați în străinătate să fie invitați a prezenta înaintea acestor organe. Atunci când persoanele citate în calitate de martor într-un dosar penal sunt deținute în alt stat, aducerea lor în țara care-i solicită ca martori pentru a fi ascultați sau pentru o confruntare urmează să fie neapărat necesară. Alteori, este necesară comunicarea unor acțiuni sau acte procesuale, aflate într-o țară și solicitate de organele judiciare din altă țară.

Prin prisma celor analizate anterior, rezultă că comisia rogatorie este o formă de asistență juridică internațională și constă în împuternicirea pe care un organ de urmărire penală sau o instanță judecătorească competentă dintr-un stat, sau o instanță internațională o acordă unor autorități similare din alt stat pentru a îndeplini în locul și în numele său activități procesuale referitoare la un anumit proces penal. Adresarea prin comisie rogatorie este reglementată în art. 536 al Codului de procedură penală al Republicii Moldova. În conformitate cu prevederile acestui articol, organul de urmărire penală sau instanța de judecată, în cazul în care consideră necesară efectuarea unei acțiuni procesuale pe teritoriul unui stat străin, se adresează prin comisie rogatorie organului de urmărire penală sau instanței de judecată din statul respectiv, sau către o instanță penală internațională conform tratatului internațional la care Republica Moldova este parte sau în condiții de reciprocitate [6, p. 271].

În momentul obținerii probelor importante pentru soluționarea unui dosar penal, organul judiciar care a solicitat efectuarea unei acțiuni prin intermediul asistenței juridice urmează să aprecieze probele obținute în scopul administrării lor.

Prevederile Convenției Europene a Drepturilor Omului garantează, prin art. 6, dreptul la un proces echitabil, însă nu reglementează condițiile admisibilității probelor, materie ce ține de dreptul intern. În cadrul unui proces penal, probele obținute prin intermediul formelor de asistență juridică internațională, urmează să fie administrate, conform dispozițiilor Codului procesul penal al RM, precum și cerințelor înaintate față de acestea.

Așadar, în cazul când organul de urmărire penală solicită prin intermediul

comisiei rogatorii audierea unor martori pe teritoriul unui alt stat, acțiune procedurală ce se desfășoară cu respectarea prevederilor legale, ulterior actul întocmit în urma audierii va fi anexat la materialele dosarului penal, iar cauza va fi transmisă în instanța de judecată.

În acest context, partea acuzării prezintă actul de asistență juridică internațională, din conținutul căruia rezultă învinuirea, iar pe de altă parte această acțiune limitează dreptul la un proces echitabil al inculpatului, acesta fiind lipsit de dreptul de a-și realiza pe deplin apărarea, neavând posibilitatea de a interacționa cu martorul ce a depus declarații împotriva sa.

În această situație a intervenit legiutorul, și anume, art. 289 alin. (2) Cod de procedură penală prevede că, sentința de condamnare nu poate fi bazată pe presupuneri sau, în mod exclusiv ori în principal, pe declarațiile martorilor depuse în timpul urmăririi penale și citite în instanța de judecată în absența lor, prin urmare, instanța urmează să aprecieze obiectiv dreptul la un proces echitabil al inculpatului, sau cel al părții vătămate.

Prin prisma celor analizate anterior, concluzionăm că, probele obținute în urma actelor de asistență juridică internațională, urmează să fie incluse în cadrul unui dosar penal, în urma aprecierii de către organul judiciar dacă acestea nimeresc sub incidența prevederilor Codului de procedură penală.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Codul de procedură penală, Legea nr. 122-xv din 14 martie 2003 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 104-110/447 din 07.06.2003.
2. Codul penal, Legea nr. 985-xv din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. Nr. 128-129 din 13.09.2002.
3. Igor Dolea, Dumitru Roman, Iurie Sedlețchi, Tatiana Vâzdoagă, Vasile Rotaru, Adrian Cerbu, Sergiu Ursu: Drept procesual penal, Chișinău, Ed. Cartier, 2005.
4. Tatu A.-M., Tulbure A.Ș. Tratat de drept procesual penal, București: All Beck, 2001.
5. Chiseev N.M. Procesul penal, Chișinău: Monograf, 2006.
6. Drept procesual penal, partea specială, doctor conferențiar universitar Vasile Păvăleanu. Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava. Ed. Lumina Lex, București 2002.
7. http://www.usem.md/uploads//files/Note_de_curs_drept_ciclul_1/083_-_Asistenta_juridica_internationala_in_materie_penala.pdf